

**УМАРШ ДАЙЛСАН ХОЙДОХ ТЭМДЭГЛЭЛ ХЭМЭЭХ
СУРВАЛЖИЙН ЭРТНИЙ ХЯТАД ХЭЛНЭЭС
ОРЧУУЛСАН МОНГОЛ ОРЧУУЛГА**

**Д. Ундрах¹
Б. Отгонгэрэл²**

Юнлө (永樂) -гийн арван хоёрдугаар оны гуравдугаар сарын арван долооны цагаан барс өдөр [1414.04.06], Дээр өөрийн биеэр зургаан замын цэргийг манлайлж, Ойрадын зэрлэг дээрэм Дэлбэг, Махмуд, Тайпин, Батболод нарыг дайлаар мордов. Морьт явган ноёд цэрэг таван зуун мянга илүү байлаа. [Бичгийн утгач] бичгийн сайд Ху гүн Гуан Да, зөвлөгч түшмэл Ян гүн Мян Рэнь нар хамт дагалдав. Мөн өдрийн луу цагт замд мордож, Энх тогтох хаалгаар гарч, үд хэвийхэд Чин голын доод хуаранд хүрэв. Орой нь багавтар бороо орсоор шөнө улам ширүүсч, таван жингийн үест зогсов.

Арван наймны өдөр [04.07] [тэнгэр] цэлмэг. Өглөө, Чин голоос хөдөлж, үдийн алдад Ша голд хүрэв. Бадрангуйг тэмдэглэх захиргаанд тушааж, [цэрэг ноёдод] архи хүнс соёрхов.

Арван есний өдөр [04.08], үүрээр бороо орж байсан [агаад], өглөө нь Ша голоос хөдлөхөд зам зуур бороо зогсов. Үдэд Лунхү тай-д буудаллав. Үдээс хойш бороо дахин орлоо.

Хорины өдөр [04.09] цэлмэг. Үүрээр Лунхүтай-гаас мордож, Цавчаал боомтоор өнгөрөв. Замд намаг шавар ихтэй [тул] мориор явахад хэцүү байлаа. Үдээс хойш Лунчин жөү-д хүрч хуарагнав.

Хорин нэгний [04.10] өдрийн өглөө бүрхэг. Үүрээр Лунчин жөү-гээс мордож Юй лин-д хүрэхэд бороо орж [байлаа]. Үдээс хойш Хуайлай хүрч буудаллав. Бороо зогссонгүй.

Хорин хоёрны [04.11] өдрийн өглөө бороо зогсов. Хуайлай-гаас гарч, үдээр Шачөн хотод хүрэв. Үдэш [тэнгэр] цэлмэг байв.

Хорин гуравны өдөр [04.12] [тэнгэр] цэлмэг. Өглөө Шачөн [хотоос] гарч, үдээр Жимин ууланд буудаллав. Их салхитай.

Хорин дөрөвний өдөр [04.13] цэлмэг. Өглөө Жимин уулнаас гарч, үдэд Ни голд буудаллав.

Хорин тавны өдөр [04.14] цэлмэг. Үүрээ Ни голоос гарч, үдэд Шюаньфү-д буудаллав. Их салхитай, бороо ормогцоо зогсов. Энэ өдөр тариалангийн хурын [улирал] эхлэв.

Хорин зургааны өдөр [04.15] цэлмэг. Шюаньфү-д буудаллав.

¹ МУИС, ШУС, ХУС-ын Ази судлалын тэнхимийн дэд профессор, доктор

² МУИС, Олон улс орон судлалын хөтөлбөрийн магистрант

Хорин долооны өдөр [04.16] цэлмэг. Өглөө Шюаньфү-гээс гарч үдээр Шюаньпин-д буудаллав. Их салхитай.

Хорин наймны өдөр [04.17] өглөө цэлмэг. Үүрээр Шюаньпин-гээс гарч, үдэд Дөшөн аманд буудаллав. Үдэш их салхитай. Цас оров.

Хорин есний өдөр [04.18] бүрхэг. Өглөө Шюаньпин-гээс гарч, Ехүлин-ийг өнгөрөв. Салхи жихүүн, үдийн хойно Шинхө-д буудаллав.

Гучны өдөр [04.19] жихүүн салхитай. Шинхө-д буудаллав. Хянагч түшмэл Ли Дү-гээр Бээжин рүү “Гэрийн бичиг” илгээв.

Дөрөвдүгээр сарын шинийн нэгний хөх луу өдөр [04.20], цэлмэг. Шинхөд буудаллав.

Шинийн хоёрны өдөр [04.21], цэлмэг. Шинхө-д буудаллав. Ёслол эрхэлсэн түшмэл Жу Шаочин-гээр Бээжин рүү “Гэрийн бичиг” илгээв.

Шинийн гуравны өдөр [04.22], цэлмэг. Шинхө-д буудаллав.

Шинийн дөрөвний өдөр [04.23], цэлмэг. Шинхө-д буудаллав.

Шинийн тавны өдөр [04.24], хуарангаа Шинхө-гөөс умар зүгт арван газар дахь Шачөн (沙城)-д нүүлгэв.

Шинийн зургааны өдөр [04.25], цэлмэг. Шачөн-д буудаллав. Цэргийг ихээр шалгав.

Шинийн долооны өдөр [04.26], цэлмэг. Шачөн-д буудаллав.

Шинийн наймны өдөр [04.27], цэлмэг. Шачөн-д буудаллав.

Шинийн есний өдөр [04.28], цэлмэг. Шачөн-д буудаллав. Хянагч түшмэл (御史) Ли Дү (李都) ирж, гэрийн захидлыг авав.

Шинийн арваны өдөр [04.29], цэлмэг. Өглөө Шачөн-гээс хөдөлж, үдээс хойно Хун Чяо /Улаан гүүр/-д буудаллав. Тус өдөр зуны уур улирал эхлэв.

Арван нэгний өдөр [04.30], бүрхэг. Өглөө Хун Чяо-гаас мордож үдээс хойш Лин Шяо Фөн (凌霄峯)-д хүрч буудаллав. [Энэ газрыг] мөн Өчүүхэн баян [兀出千伯顏] [хэмээмүй]. Бороо шөнөдөө зогссонгүй. Маш хүйтэн. Түлш тасрав. Харанхуй болсны сүүлээр Бадрангуйг тэмдэглэх захиргаанаас сая хоол хүргэв. Хоол идэж дуусгасангүй. Шөлгүй учир орхив. Шөнө нь морьд өвсгүй, өмссөн хувцас цөм норж хоол олж чадсангүй.

Арван хоёрны [05.01] өдрийн өглөө, бороо зогсов. Бүрхэг. Хоолны дараа Лин Шяо Фөн-гөөс хөдлөв. Үдэд Лин Шяо Фөн хойш Да Шы Жэн /Их чулуун балгас/-д буудаллав. Усгүй, харанхуй хонов.

Арван гуравны өдрийн [05.02] өглөө, бүрхэг. Бага зэрэг бороотой. Үдээс өмнө Ү Юнь гуань /Таван үүлт боомт/-д буудаллав. [Энэ газрыг] мөн Харган [хэмээмүй], устай.

Арван дөрвөний өдөр [05.03], цэлмэг. Хяруутай. Хүйтэн. Ү Юнь гуань-д буудаллав.

Арван тавны өдөр [05.04], цэлмэг. Өглөө Ү Юнь гуань-аас гарч үдэд Гаопин фу-д буув. [Энэ газрыг] мөн Хуй салхитай [хэмээмүй].

Арван зургааны өдөр [05.05], цэлмэг. Өглөө Гаопин фу-гаас гарч үдэд Ша Лу Чөн-д буув. [Энэ газрыг] мөн Дару хот [хэмээмүй].

Арван долооны өдөр [05.06], цэлмэг. Ша Лу Чөн-гээс мордож үдээс Лун Ша Дин-д буув. [Энэ газрыг] мөн Налан нуур [хэмээмүй]. Үдээс хойш бороотой.

Арван наймны өдөр [05.07], бүрхэг. Өглөө Лун Ша Дин-гээс гарч үдээр Жин Юнь Чи-д буув. Үдээс хойш их салхитай. Бороо цастай. Үдэштээ цэлмэв.

Арван есний өдөр [05.08], цэлмэг. Өглөө Жинюнь Чи-гээс мордож үдэд Шяогань чуань-д буув.

Хорины өдөр [05.09], цэлмэг. Өглөө. Шяогань чуань-аас гарч Дагань чуань-д буув.

Хорин нэгний өдөр [05.10], цэлмэг. Өглөө Дагань чуань-аас гарч үдэд Чиншүй юань-д буув. [Энэ газрыг] мөн Мадама [хэмээмүй].

Хорин хоёрны өдөр [05.11], цэлмэг. Чиншүй юань-д буудаллав.

Хорин гуравны өдөр [05.12], цэлмэг. Чиншүй юань-д буудаллав.

Хорин дөрвөний өдөр [05.13], цэлмэг. Үдээр Чиншүй юань-аас гарч орой Түньюнь гү-д буув. Усгүй, Чиншүй юань-аас ус тээж хүрч, оройн хоол хийв.

Хорин тавны өдөр [05.14], цэлмэг. Өглөө Түньюнь Гү-гээс гарч үдэд Юйшюэ ган-д буудаллав. Энэ өдөр бол өчүүхэн дүүрэн хэмээх өдөр.

Хорин зургааны өдөр [05.15], цэлмэг. Үдээр Юйшюэ ган-аас гарч орой нь Шюаньшы пө-д буув. Их салхитай.

Хорин долооны өдөр [05.16], цэлмэг. Өглөө Шюаньшы пө-с гарч үдэд Минчэ жэн-д буув.

Хорин наймны өдөр [05.17] үдээр Минчэ жэн-ээс гарч орой Чин фөн голд буув. Усгүй, салхи их. Яр өвчин гарч моринд мордоход сэдрэв.

Хорин есний өдөр [05.18], цэлмэг. Үүрээр хүйтэн. Өглөө Чин фөн голоос гарч үдэд Гүйхуа дин-д буув.

Тавдугаар сарын шинийн нэгний харагчин тахиа өдөр [05.19], цэлмэг. Өглөө хүйтэн. Гүйхуа дин-гээс гарч үдээр Янлин Шү-д буув.

Шинийн хоёрны өдөр [05.20], цэлмэг. Өглөө Янлин ху-гээс гарч үдэд Чин Ху (禽胡山) ууланд буув.

Шинийн гуравны өдөр [05.21], цэлмэг. Чин Ху ууланд буудаллав. Яр нь хүндэрч Дээр Их отчийн хүрээлэнгийн захирагч (太醫院判) Хан Гүнда (韓公達)-г зарлигдан гоёо эм соёрхов.

Шинийн дөрвөний өдөр [05.22] цэлмэг. Чин Ху ууланд буудаллав.

Шинийн тавны өдөр [05.23] цэлмэг. Чин Ху ууланд буудаллав. Үдэш их салхитай, шөнө бороотой.

Шинийн зургааны өдөр [05.24], цэлмэг. Чин Ху ууланд буудаллав. Их салхитай.

Шинийн долооны өдөр [05.25], бүрхэг. Их салхитай, хүйтэн. Өглөө Чин Ху уулнаас гарч орой Шянчюань шу-д буудаллав.

Шинийн наймны өдөр [05.26], бүрхэг. Салхитай хүйтэн. Могой цагт Шянчюань шу-гээс гарч үдээс хойш Гуан Ү жэнь-д буудаллав. [Энэ газрыг] мөн Хар манлай [хэмээмүй]. Шөнө бороотой.

Шинийн есний өдөр [05.27], бүрхэг. Гуан Ү жэнь-д буудаллав. Үдээс хойш аянгат бороо оров. Цас мэт мөндөр бууж газарт 2-3 ямх хурав.

Шинийн аравны өдөр [05.28], цэлмэг. Өглөө Гуан Ү жин-гээс гарч үдээр Хуайюань сай (懷遠塞)--д буудаллав.

Арван нэгний өдөр [05.29], цэлмэг. Өглөө Хуайюань сай гаас гарч, үдэд Юйдай чюань (玉帶川)-д буув. [Энэ газрыг] мөн Бор толгой (紫髯) [хэмээмүй]. Шарх анив. Тус өдөр бол буудай боловсрох өдөр³ болой.

Арван хоёрны өдөр [05.30], цэлмэг. Өглөө Юйдай чюань-аас гарч үдэд Фүпин жэнь-д буув. [Энэ газрыг] мөн Үр толгой. [хэмээмүй].

Арван гуравны өдөр [05.31], цэлмэг. Үдэд Фүпин жэнь-ээс гарч орой Цуймү дин-д буув. Ус үгүй, харанхуйгаар хонов.

Арван дөрвөний өдөр [06.01], цэлмэг. Өглөө Цуймү Дин-гээс гарч үдэд Чаншань ся-д буув. Ус дутуу.

Арван тавны өдөр [06.02], цэлмэг. Өглөө Чаншань ся-гаас гарч үдээр Жыши чуань-д буув.

Арван зургааны өдөр [06.03], цэлмэг. Жыши чуань -д буудаллав.

Арван долооны өдөр [06.04], цэлмэг. Өглөө Жыши чуань -аас гарч үдэд Хуаньшю ган-д буув.

Арван наймны өдөр [06.05], цэлмэг. Үдэд Хуаньшю ган-аас гарч бүрий болоход Еэма чуань /Хулангийн ус/-д буув. Харанхуйгаар хонов.

Арван есний өдөр [06.06], цэлмэг. Еэма чуань -аас гарч үдээр Мөншань хай-д буув.

Хорины өдөр [06.07], цэлмэг. Үдэд Мөншань хай –гаас гарч үдшээр Вэй Ү жин-д буув.

Хорин нэгний өдөр [06.08], цэлмэг. Үдийн өмнө Вэй Ү жин-гээс гарч орой Тунчуань бө-д буув.

Хорин хоёрны өдөр [06.09], цэлмэг. Тунчуань бө-д буудаллав.

Хорин дөрвөний өдөр [06.10], цэлмэг. Иньма (飲馬河) голд буудаллав.

Хорин тавны өдөр [06.11], цэлмэг. Иньма голд буудаллав.

Хорин зургааны өдөр [06.12], цэлмэг. Иньма голд буудаллав. Тус өдөр бол зуны туйл [эхэлсэн өдөр] юм.

Хорин долооны өдөр [06.13], бүрхэг. Өглөө Иньма голоос умарш арван газарт нүүдэллэж таван голыг гаталж буудаллах газарт хүрэв. Бороотой. Үдийн хойно дахин цэлмэгшив. Бүрийгээр аянгат бороо оров.

Хорин наймны өдөр [06.14], бүрхэг. Иньма голд буудаллав.

Хорин есний өдөр [06.15], цэлмэг. Өглөөний хоолны дараа дахин Иньма голоос умарш таван голыг гатлав. Үдийн өмнө Иньма голын баруунтай Сань фөн (三峯山) ууланд буудаллав.

Зургадугаар сарын шинийн нэгний хар барс өдөр [06.18], цэлмэг. Үдээс өмнө Сань фөн уулнаас хөдөлж орой Иньма голын Чинлю ган-д буудаллав.

³ 6-р сарын 5-6-ны өдрөөс 21-22 хүртэл үргэлжилдэг.

Шинийн хоёрны өдрийн [06.19] өглөө, бага зэрэг бороотой. Өглөө Чинлю ган-аас хөдөлж Иньма голыг дагаж, хорин таван газар явав. Тэнгэр цэлмэгшихэд буудаллан үдийн хоол хийв. Үдэд дахин явж бүрий орох үед Чүншан У-д хүрэв. Усгүй харангуйгаар хонов.

Шинийн гурваны өдөр [06.20] цэлмэг. Өглөө Чуншань У-оос хөдлөв. Үдийн хойно нэгэн уулын хавцалд оров. Урт нь хэдэн арван газар. Устай. Буудаллав. Үдээр хооллов. Хоолны дараа дахин явж оройн Шуанчуань хай-д буудаллав. [Энэ газрыг] мөн салхичирт [хэмээмүй], Юань Тайзү-гийн мөрөө үлдээсэн газар болой. Хуучны ордон барилга байх бөгөөд жил бүр энд зусдаг байжээ. Уулын ам нь дугуйрсан байх бөгөөд хэдэн арван газрын өргөнтэй ажээ. Өмнө нь хоёр булаг байх агаад нэг нь давстай, нөгөө нь тунгалаг ажээ. Баруун өмнө арван газарт булгийн устай нэгэн газар буй. Чюань шуйхайзы-гийн нэгэн хэсэг байна. Баруун хойд ууланд гурван амтай ба, Иньма гол, Туул гол урсаж, [энэ нь] Ху нарын үргэлж орж гарах газар болно.

Шинийн дөрвөний өдөр [06.21], бүрхэг. Багавтар бороотой. Үдэд цэлмэг. Шуанчюань хай /Хос булгийн далай/-д (雙泉海)-буудаллав. Өмнө харуулын морьтон ирж мэдүүлэв. Харуул бүдүүлэг дээрэмчин хэдэн зуун хүн багахан тулалдаад, цөм буцахыг харав [гэлээ].

Шинийн тавны өдөр [06.22] цэлмэг. Үдэд Шуанчюань хай-гаас гарч бүрий болоход баруун хойнох Саньшя көү /Гурван хавцалт ам/-д хүрэв. Энэ газрыг мөн Хангалаг хэмээмүй. Усгүй. Энэ өдөр өмнө харуулын морьтон бүдүүлэг дээрэмтэй таарч тулалдан бүдүүлэг дээрмийг хэдэн зуугаар нь алахад [тэд] шөнөөр зайлав.

Шинийн зургааны өдөр [06.23] цэлмэг. Өглөө Саньшя көү-гөөс гарч, үдэд Цанян шя-д хүрэв.

Шинийн долооны өдөр [06.24], цэлмэг. Өглөө Цанян шя-гаас хөдөлж үдэд Хулан хошуунд буудаллав. Дээрмийн түрүү Дэлбэг, Махмуд, Тайпин, Батболд нар ойртон ирж байлдав. Хуарангаас арван газарт дээрэм дөрвөн бүлэг цугларч өндөр ууланд жагссан нь бараг гурван түм гаруй хүн байв. Хүн бүр 2-3 хөтөлгөө морьтой байлаа. Хаан нум сум агсаж, хуяг дуулга асаан, ноён цэргийг удирдан шилдгийг урьдаар явуулж эл цэрэг цөм хойноос хүрч, тэгш жагсаж, дээрэмтэй тулалдав. Дээрэм уулнаас бууж угтан байлдахад галт буугаар дөрвөнтэй галлав. Дээрэм цочиж морио орхин явав. Дахин уулын оройд цуглаж, зүүн баруунаа үймэлдэн урагшлав. Дээрэм байлдахын дагуу ухрав. Бүрий болоход хаан шилдэг хэдэн зуун хүнтэйгээ үлдэн нэхэж, үргэлжлэн галт буугаар буудав. Дээрэм дахин угтан байлдсан ч шууд тулсангүй. Галт бууг сэмээр буудаж, шилдэг цэргүүд зориг зүрхтэйгээр урагшлан хүчлэн байлдахад, нэг зуу хүрсэнгүй. Дээрэм цөм ялагдаж, шархадсан морь хүнийг тоолошгүй болов. Бүдүүлэг дээрэм өвдсөндөө ухран, шөнө зайлан одов. Туул гол хүрэхэд, хаан цэргээ хурааж хуарандаа ирэхэд хоёр жин болж байв. Тэр газарт Шаху жин /Бүдүүлгийг алсан балгас/ хэмээх нэр хайрлав.

Шинийн наймны өдөр [06.25] цэлмэг. Шаху жин-д буудаллав. Тус орой нь морьт өвсгүй, хээр болон халиун морийг алдав. Үүрээр зарлигдан дөрвөн зүгт гарч эрэлхийлээд олсонгүй. Бүрий болоход сая хуарандаа эргэн ирэв.

Шинийн есний өдөр [06.26] цэлмэг. Шаху жин-д буудаллав. Үдийн хойно хуаранг нүүлгэв. Жинь бүгдийг захирагч (金都督) хошуучлагч хоёр цэргийг зарлигдаж алдсан морийг олж авчрав. Асууж лавлахад, хуарангаас гарч арав гаруй газрын баруун хойд булаг дээр харуулын морьтон олов. Жинь бүгдийг захирагч морь гээснийг мэдэж тусгай хүргэж ирсэн юм. Цөмөөр ихэд баярлаж хоёр аяга гурилтай шөлөөр түрүүг шагнав. Тус өдөр баруунш арав гаруй газар хуаран шилжүүлэв. Орой бороо орж салхитай хүйтэн.

Шинийн аравны өдөр [06.27], цэлмэг. Тус өдөр цэргийг хөхүүлэв. Үдэд Хуйлю дянь (回流甸)-д буув. Орой бага бороотой, салхи хүйтэн.

Арван нэгний өдөр [06.28], цэлмэг. Өглөө Хуйлю дянь-ээс гарч, үдэд Саньша көү-г давав. Үлдсэн дээрэм хавцлын амны ууланд цугларч бас хэдэн зуун хүн хоёр булгийг эзлэв. Олон цэрэг мөн галт буугаар булгийг эзлэгсэдийг буудахад, дээрэм эсэргүүцэж дийлэхгүйгээ мэдээд дараалан зугатав. Үлдсэн дээрэм уулын хавцалд байснаа дахин галт буугаар буудахаас айж цөм зайлан одов. Орой нь Шуанчюань хай- д буув.

Арван хоёрны өдөр [06.29], цэлмэг. Өглөө Шуанчюань хай-гаас гарч үдээр Пиншань жэнь (平山鎮)-д буув.

Арван гуравны өдөр [06.30], цэлмэг. Өглөө Пиншань жэнь-гээс гарч үдээр Иньма голын Чинюань шя-д буув. Тус өдөр бол бага халуун.

Арван дөрөвний өдөр [07.01], цэлмэг. Өглөө Чин Юань Шя-гаас гарч үдэд Иньма голын Пинчюань жөү (平川洲)- д буув.

Арван тавны өдөр [07.02], цэлмэг. Өглөө Пин Чюань Жөү-гээс гарч үдэд Иньма голын Чинян вань (青楊灣)- д буув.

Арван зургааны өдөр [07.03], цэлмэг. Өглөө Чинян вань-аас гарч үдээр Иньма голын Саньфөн ууланд буув.

Арван долооны өдөр [07.04], цэлмэг. Өглөө Саньфөн уулаас гарч, үдээр Иньма голыг гаталж баруун хойш Саньфөн уулын зүүн өмнө буудаллав. Хонин цагт аянгат бороо орж хэд дуслaad зогсов. Урьдаар түрүү хэдэн хүнийг томилон хуарангийн үүдэнд бараалан хаанаас цөм хувцас, торго дурдан, будаагаар соёрхож дахинтаа архи махаар дайлж тэднийг буцаав.

Арван наймны өдөр [07.05] цэлмэг. Мөн л тус газартаа буудаллав.

Арван есний өдөр [07.06] цэлмэг. Өглөө хуарангаа Иньма голын умардын хуучин хуаранд нүүлгэв.

Хорины өдөр [07.07], цэлмэг. Үдийн хойно Иньма голыг гаталж гурвантаа усыг туулан голыг дагаж хэдэн газар яваад буудаллав.

Хорин нэгний өдөр [07.08], цэлмэг. Иньма голын өмнө эргийг дагаж зүүнш хэдэн арван газар яваад буув.

Хорин хоёрны өдөр [07.09], цэлмэг. Мөн Тунчюань бө-доо буудаллав.

Хорин дөрөвний өдөр [07.10], бүрхэг. Өглөө Чиншань шя-гаас гарч орой Мөн Шань хай-д буув.

Хорин тавны өдөр [07.11], цэлмэг. Үдийн хойно Мөншань хай (蒙山海)-гаас гарав. Зам зуур ширүүн бороо орсноо зогсов. Бүрийд Еэма чюань (野馬泉)-д буув.

Хорин зургааны өдөр [07.12] цэлмэг. Еэма чюань-аас гарч оройдоо Хуаньшю ган-д буув.

Хорин долооны өдөр [07.13], цэлмэг. Өглөө нь Хуаньшю ган-аас гарч орой нь Шуан чюань-д /Хос хөндий/ хүрч буув. Бүрийгээр дахин арван газар явж буудаллав.

Хорин наймны өдөр [07.14], цэлмэг. Луу цагт Ши чюань-аас гарч үдэд Хэйшань гү-д буув. Энэ өдөр бол их халуун.

Хорин есний өдөр [07.15], үдийн хойно Хэйшань гү-гээс гарч орой нь Цуймү дян-д буув.

Гучны өдөр [07.16] өглөө Цуймү дян-аас гарч үдэд Фүпин жэнь (富平鎮)-д буув.

Долдугаар сарын шинийн нэгний өдөр [07.17] өглөө, Фүпин жэнь-ээс гарч, үдэд Юйдай чуань (玉帶川)-д буув. Их салхитай. Багавтар бороотой.

Шинийн хоёрны өдөр [07.18], цэлмэг. Их салхитай. Мөн л Юйдай чуань-д буудаллав.

Шинийн гуравны өдөр [07.19], цэлмэг. Өглөө Юйдай чуань-аас гарч, Хуай юань сай (懷遠塞)-д буув.

Шинийн дөрвөний өдөр [07.20]. Өглөө Хуай юань сай-гаас гарч, үдээр Гуан Ү жэнь (廣武鎮)-д буув. Хорин газар өнгөрөөд буудаллав. Үдийн хойно их салхитай. Багавтар бороотой.

Шинийн тавны өдөр [07.21], бүрхэг. Өглөө Гуан Ү жэнь-ээс гарав. Үдийн өмнө Шянчюань шү (香泉戍)-г өнгөрөөд, үдийн хойно Чиньху (禽胡山) ууланд буудаллав. “Бүдүүлгийг төвшитгөсөн зарлиг”-ийг бичив. Энэ орой бүгдийг захирагч (都指揮) Ли Ин (李英)-ийг дотоод түшмэл (中官) Жи (齋)-тэй хамт илгээж, Бээжинд буцаав.

Шинийн зургааны өдөр [07.22], цэлмэг. Өглөө Чиньху уулаас гарч, үдэд Янлин шү (楊林戍)-д буув. Шөнө бороо оров.

Шинийн долооны өдөр [07.23], бүрхэг. Өглөө Янлин шү-гээс гарч, үдэд Гүйхуа дян (歸化甸)-д буув. Орой бага бороотой байснаа цэлмэв.

Шинийн наймны өдөр [07.24], бүрхэг. Үдийн өмнө Гүйхуа дян-аас гарав. Зам зуур бороо орлоо. Орой Чинфөн хө (清風壑)-д буув.

Шинийн есний өдөр [07.25], бүрхэг. Өглөө Чинфөн хө-гөөс гарч, үдээр Жигү жэнь (雞穀鎮)-д буув. Үдийн хойно хуарангаа босгож, орой Шюаньшы пө (玄石坡)-д буув.

Шинийн арваны өдөр [07.26] цэлмэг. Өглөө Шюаньшы пө-гөөс хөдөлж, үдэд Юйшюэ ган (玉雪岡)-д буув. Үдийн хойно хөдөлж, орой Түньюнь гү (屯雲谷)-д буув.

Арван нэгний өдөр [07.27], цэлмэг. Өглөө Түньюнь гү-гээс хөдөлж, үдэд Чиншүй юань (清水源)-д буув.

Арван хоёрны өдөр [07.28], цэлмэг. Өглөө Чиншүй юань-аас хөдөлж Дагань чюань (大甘泉)-ийг өнгөрөв. Орой нь Шяогань чюань (小甘泉)-д буув.

Арван гуравны өдөр [07.29], цэлмэг. Өглөө Шяогань чюань-аас хөдөлж үдэд Жиньюньчи (錦雲磧)-д буудаллав. Хаан хонь шарж, архи соёрхохыг зарлигдав. Энэ өдөр бол намрын уур [орсон өдөр юм].

Арван дөрвөний өдөр [07.30], бүрхэг. Өглөө Жиньюньчи-гээс хөдөлж, үдэд Лунша дянь (龍沙甸)-д буув. Үдийн хойно бороо оров.

Арван тавны өдөр [07.31], бүрхэг. Өглөө Лунша дянь-аас хөдөлж үдэд Шалу чөн (殺虜城)-д буув. Бороо шивэрч байснаа орой [тэнгэр] цэлмэв.

Арван зургааны өдөр [08.01], цэлмэг. Өглөө Шалу чөн-гээс хөдөлж, Гаопин фу (高平阜)-г өнгөрөв. Бороо оров. Үдийн хойно У Юнь гуань (五雲關)-д буудаллав. Улмаар уулыг өнгөрөөд хорин газар яваад буудаллав.

Арван долооны өдөр [08.02], цэлмэг. Өглөө У Юнь гуань-аас хөдөлж Дашы жэнь (大石鎮)-ийг өнгөрөв. Үдийн хойно Лин Шяо Фөн (凌霄峯)-д буув. Хаан хонь шарж, архи соёрхохыг зарлигдав.

Арван наймны өдөр [08.03] цэлмэг. Өглөө Лин Шяо Фөн-өөс хөдөлж үдэд Хун Чяо (紅橋) /Улаан гүүр/-д буув.

Арван есний өдөр [08.04], цэлмэг. Өглөө Хун Чяо-гаас хөдөлж үдээр Шинхө (興和)-д буув.

Хорины өдөр [08.05]. Мөн Шинхө-д буудаллав.

Хорин нэгний өдөр [08.06], цэлмэг. Өглөө Шинхө-гээс хөдөлж Ехулин-г өнгөрч Дө шөн көү-г өнгөрөх [үед], хүн морь цугларан, морьд шаварт шигдэж, Тү Чөн-г өнгөрөх үед гайгүй болов. Үдийн хойно Вань Чюань-д буув. Их салхитай, бороотой. Морьд өвсгүй. Түлээгүйн [учир] оройн хоол хийж чадсангүй.

Хорин хоёрны өдөр [08.07], цэлмэг. Өглөө Вань Чюань-аас хөдөлж, үдэд Шюаньфү-д буув. Үдийн хойно бороо ороод Гөн Жин хүрэхэд бороо зогсов.

Хорин гурваны өдөр [08.08], цэлмэг. Өглөө нь Шюаньфү-гаас мордож, Гуан Да-гийн хамтаар хот руу орж Же Вэнфу (解文夫)-тай уулзаж, хэсэг хугацаанд үлдэж даруй салав. Үдийн хойно Ни голд буудаллахад бороо оров.

Хорин дөрөвний өдөр [08.09], бүрхэг. Өглөө нь Ни голоос мордож, үдэд Жимин ууланд буув. Зам зуур шиврээ бороотой. Орой хаан тоор болон хонины мах, архи соёрхохыг зарлигдав.

Хорин тавны өдөр [08.10], цэлмэг. Өглөө Жимин уулаас хөдөлж, үдэд Түмү-д буув.

Хорин зургааны өдөр [08.11] цэлмэг. Өглөө Түмү-гээс хөдөлж, үдэд Хуайлай-д буув.

Хорин долооны өдөр [08.12], цэлмэг. Өглөө Хуайлай-гаас хөдөлж, үдэд Юнаньдянь-д буув.

Хорин наймны өдөр [08.13], бороотой. Энэ өдөр бол газрын халууны [улирал] амуй. Өглөө Юнаньдянь-аас хөдөлж, Цавчаал боомтыг өнгөрч, үдийн хойно Шиньдянь-д буув. Ширүүн бороотой. Гэрийн зарц нар ирж тосов. Орой нь Гуан Да,

Мянь Рэн нар зарлигийг дагаж, түрүүлэн харив. Мянь Рэн хуучин замаараа баруун тийш явахад, үлдсэн нь Гуан Да-тай Шиньдянь-ийг өнгөрөн, гүүрийг давж зүүнш явав. Бүрий болоход нэг тосгонд орж айлд хонож авч явсан архиа хамтаар идэж тэр дороо унтацгаав. [Хаан] шөнийн хагасыг өнгөрсөн ч цурам хийсэнгүй.

Хорин есний өдөр [08.14], гурван жингээр босч хөдлөв. Лаа асаан арван газар явж Чанпин-гийн их замд оров. Шахө-д хүрэхэд үүр цайв. Айлын гэрт орж, хоол хийж идээд, хоолны дараа цааш замнав. Чин голыг өнгөрөх үед ширүүн бороотой, зам усаар дүүрч, шавар шавхай маш их байлаа. Үдийн хойно, гэртээ хүрэв.

Наймдугаар сарын шинийн нэгний [08.15] өглөө, [тэнгэр] цэлмэг. Бичиг цэргийн олон түшмэд [эзэн хааны] хөсөг тэргийг угтахад [эзэн хаан] Энх тогтох хаалгаар оров. Дээр харшид залрахад олон түшмэд “Бүдүүлгүүдийг төвшитгөсөн бодрол бичиг”-ийг дэвшүүлэн өргөж, баяр хүргэн, [эзэн хаанд бараалхах ёслол] тарав.